

Innovatieve oplossing voor ruimtegebrek

Schakelen tussen school en bso

Kinderopvang in het schoolgebouw is 'not done'. Toch zou de oplossing van het ruimtegebrek in de bso wel eens binnen de bestaande schoolmuren kunnen liggen. De zoektocht naar geschikte locaties voor de bso biedt inspiratie voor vernieuwende oplossingen. Hoe maak je in een handomdraai van een klaslokaal een aantrekkelijke bso-ruimte?

Lida Schepers

Waarom geen buitenschoolse opvang in het schoolgebouw zelf? Buiten schooltijd staat het gebouw toch leeg en waarom zouden we de opvang dan in een apart en duur gebouw huisvesten? Als je dit ter sprake brengt bij leerkrachten of directeuren van een basisschool, word je niet snel serieus genomen. Kinderopvang in het schoolgebouw is 'not done'. Het klaslokaal is het koninkrijk van de leerkracht. En wie ruimt alle rommel weer op, als de kinderen met hun gekookt, geverf, gedans en geknutsel weer de deur uit zijn?

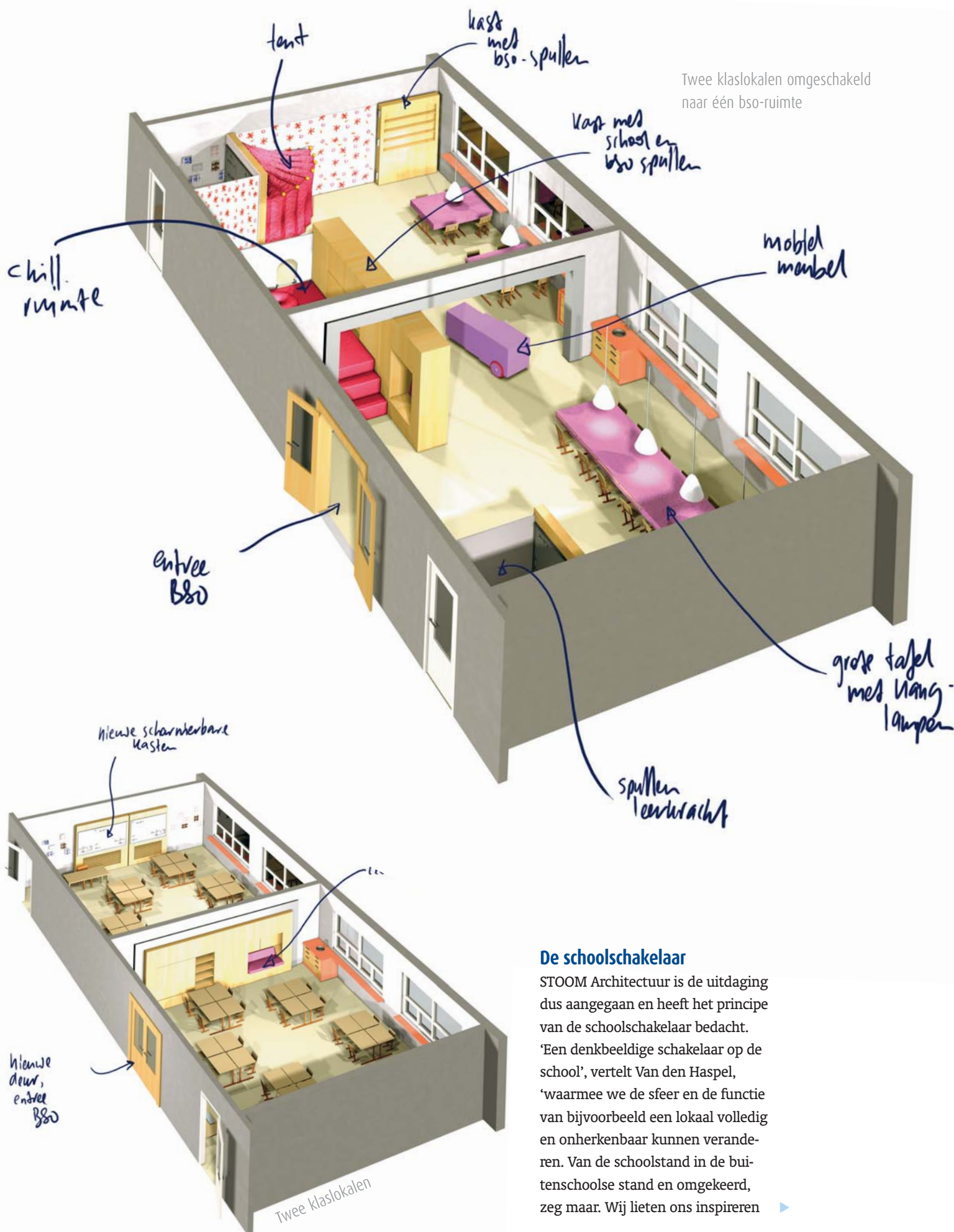
De stelligheid waarmee het idee van buitenschoolse opvang in het schoolgebouw wordt weggewuifd heeft *Bram van den Haspel* en *Michal Kolmas* van *STOOM Architectuur* aan het denken gezet: 'Zoveel ongebruikte vierkante meters gebouw en toch onmogelijk? Dat kan toch niet waar zijn', zegt Van den Haspel. De vragen en ideeën borrelden als vanzelf op. 'Wat heb je nodig om de sfeer in een schoolgebouw met één draai aan de knop te veranderen, te schakelen? Hoe geef je buiten schooltijd de school een

sfeer die past bij vrije tijd en aantrekkelijke buitenschoolse activiteiten? Een gang die verandert in een kasteelkeuken? Een vouwkist, waar een complete chilltent uit komt? Mobiele werkplaatsen? Mobiele ateliers? Dubbel te gebruiken schoolmeubilair? Een wand die je bedekt met panelen? Een huiskamer met verlichting die als een duveltje uit een doosje tevoorschijn komt?'

Nablijven

Maatschappelijk gezien is het zeer aantrekkelijk de bso in een schoolgebouw op te lossen. Het kost natuurlijk een en ander om daar iets van te maken, maar het levert ook veel op. De voordelen zijn onomstreden: je hoeft geen aparte bso-ruimte te bouwen, kopen of huren. Geen toiletten, geen buitenruimte. De kinderen hoeven niet van het schoolgebouw naar de opvanglocatie gebracht te worden. En voor ouders met meerdere kinderen van verschillende leeftijden is het ook praktisch. Bovendien is het een flexibele oplossing. Wanneer de vraag naar buitenschoolse opvang groeit, kun je meer lokalen aanpas-

sen. Maar ook de bezwaren zijn onomstreden: kinderen opvangen in een leeg klaslokaal met de rekensommen nog op het schoolbord en de werkjes aan de muur is niet van deze tijd. Dat lijkt op nablijven. Bovendien zijn er legio organisatorische bezwaren. Een belangrijke factor hierbij is dat school en de opvang verschillende organisaties zijn, met eigen personeel, eigen gewoontes en een eigen directie. Welk belang heeft de school er bijvoorbeeld bij? En van wie zijn welke materialen en meubels? Wie ruimt het op en wie zet alles weer terug en waar moet de leerkracht na schooltijd ouders ontvangen en de werkschriften nakijken? Van den Haspel en zijn collega wilden zich niet laten leiden door alle bezwaren. Ze gingen ervan uit dat die oplosbaar moesten zijn. 'Als iedereen ziet wat het oplevert en hoe mooi en aantrekkelijk in het gebruik het kan zijn, ontstaat vanzelf de bereidheid om na te denken over oplossingen voor de overgebleven problemen. Want wij hebben een systeem bedacht waarbij een groot deel van de praktische problemen al opgelost is.'

Twee klaslokalen omgeschakeld naar één bso-ruimte

De schoolschakelaar

STOOM Architectuur is de uitdaging dus aangegaan en heeft het principe van de schoolschakelaar bedacht. 'Een denkbeeldige schakelaar op de school', vertelt Van den Haspel, 'waarmee we de sfeer en de functie van bijvoorbeeld een lokaal volledig en onherkenbaar kunnen veranderen. Van de schoolstand in de buitenschoolse stand en omgekeerd, zeg maar. Wij lieten ons inspireren

door het theater, waar tussen de bedrijven door het decor volledig verandert. Van een bos in een huiskamer, of van een fabriek in een circus tent.'

Begin dit jaar zijn binnen het schoolschakelaar-project enkele ontwerpateliers georganiseerd. Deze zijn financieel ondersteund door de gemeente Delft. In deze ateliers hebben medewerkers van een school, medewerkers van een opvangorganisatie en een aantal ontwerpers (architect, meubelontwerper en decorontwerper) een concreet gebouw bij de kop genomen. 'Het was een geweldig proces. En je zag ook dat door zo met dubbelgebruik van ruimtes te stoeien en de kansen te zien, de wens om samen te werken groeide. Het lijkt zo logisch, maar het komt helaas vaak voor, ook in moderne brede scholen, dat samenwerking nog ver te zoeken is. Het is toch vreemd dat een prachtige atelierruimte van een naschoolse opvang, tijdens de schooluren niet wordt gebruikt, omdat er bijvoorbeeld moeilijk afspraken te maken zijn over de gebruikte materialen.'

Doorbraak

Om de mogelijkheden van de schoolschakelaar te illustreren heeft STOOM een voorbeeld uitgewerkt. In dit voorbeeld kunnen twee klaslokalen worden veranderd in een inspirerende bso-ruimte. Dat betekent concreet dat er enkele bouwkundige ingrepen worden gedaan en dat er speciale schakelmeubels worden toegevoegd. Er komt een doorbraak tussen de twee lokalen en er wordt een nieuwe entree gemaakt voor de bso. In de doorbraak tussen de lokalen en langs enkele wanden komen draaibare kastwanden die ruimtes vormen en berg-ruimte bieden aan zowel de school als de buitenschoolse opvang. Op de twee bijgaande afbeeldingen zijn de schakelstanden te zien. In de basisschool-stand zijn het twee gangbare klaslokalen, met school-

borden, wat computers, tafeltjes in verschillende hoogtes en leuke werkjes aan de muur. Wel klaslokalen met meer mogelijkheden dan een gewoon lokaal omdat ook tijdens de lessen gebruikgemaakt kan worden van de schakelmeubelen. Bijvoorbeeld door in het lokaal een kleine werkruimte af te scheiden, of door de tent uit te klappen bij een festiviteit.

Chillruimte

'In de bso-stand zijn de beide lokalen onherkenbaar veranderd, vertelt Bram van den Haspel enthousiast. 'De tafeltjes en stoeltjes zijn verplaatst, kastwanden worden weggedraaid. De verlichting verandert. Er ontstaat een bso-ruimte van 80 m² met een tent, een verhoogde zogenaamde chillruimte met een ladder en kussens, een eigen ruime entree, een lange 'huiskamertafel' met hanglampen en veel vrije vloerruimte. En de schoolwerkjes aan de muur verdwijnen achter gedraaide kasten en panelen. Ook vormt zich in ieder lokaal een kleine afsluitbare ruimte toegankelijk vanaf de gang. In deze ruimte komen de schoolspullen en schoolwerkjes terecht. De leerkrachten kunnen daar dus ook buiten schooltijd ongestoord bij. Ook om bijvoorbeeld alvast wat informatie op het schoolbord te schrijven.' De ontwerpers benadrukken dat het hier om een voorbeeld gaat. Iedere school heeft eigen specifieke mogelijkheden. En in praktijk zullen meerdere ruimtes binnen de school, zoals gangen en het speellokaal, door de bso gebruikt kunnen worden.

Kosten

Maar wat kost zoiets nou, wat zijn de praktische en financiële consequenties? De afbeeldingen laten zien dat twee goed bruikbare schoollokalen kunnen veranderen in een goed bruikbare bso van ruim 80m². Een bso waar veel bestaande bso's jaloers op kunnen zijn. Maar

Vergelijking huisvestingskosten van een bso in een schakelbaar schoolgebouw en die van een bso in een apart gebouw.

Afschrijving verbouwing en schakelmeubels	€ 5000,-
Extra Schoonmaakkosten	€ 2000,-
Personeel schakelen, tweemaal per dag	€ 7000,-
Totaal extra kosten schakelbare lokalen per jaar	€ 14.000,-

Tegenover deze extra kosten staat een besparing op de gebouwkosten. We schatten de gebouwkosten van een ingerichte bso-ruimte van dit formaat, inclusief toiletten en gangen, op ruwweg € 25.000,- per jaar. Dat betekent dat een bso in twee schakelbare lokalen per saldo € 11.000,- per jaar goedkoper is. De investering bedraagt rond de € 45.000

Meer informatie: www.stoomsite.nl

is dit realistisch? Is het betaalbaar en wie schakelt de lokalen heen en terug? Er is nogal wat voor nodig. Van den Haspel: 'Een aantal praktische bezwaren laat zich relatief eenvoudig in geld vertalen. Dat is handig omdat daardoor een heldere afweging kan worden gemaakt tussen de voordelen (dubbel gebruik van ruimtes) en de nadelen (alle sors). Zo kan een schoonmaakbedrijf gevraagd worden een extra ronde te doen zodat de lokalen iedere morgen weer piekfijn in orde zijn. En ook het omschakelen van de lokalen zelf – dat kost ongeveer een halfuur voor twee personen – laat zich in geld vertalen, ook dit zijn feitelijk personeelskosten. Wij hebben een grove berekening gemaakt (zie kader). Er is een investering van circa € 45.000,- nodig, waarvan € 15.000,- voor bouwkundige kosten. De uiteindelijke besparing op jaarbasis komt ruwweg neer op zo'n € 11.000,- per jaar.'

Het enthousiasme van Van den Haspel is aanstekelijk. 'En', zegt hij, 'niemand hoeft te denken: bij ons kan dit niet, ons gebouw is ongeschikt. Dit concept kan in bijna alle gebouwen uitgevoerd worden, ook in oudere. Het kan overal.'